

Byzantina Symmeikta

Vol 23 (2013)

BYZANTINA SYMMEIKTA 23

ΛΙΝΟΣ Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ, Βυζαντινή Φιλοσοφία Β'. Εκδόσεις Παρουσία, Αθήνα 2013, σσ. 544. ISBN: 978-6652-40-0

Κατελής ΒΙΓΚΛΑΣ

doi: [10.12681/byzsym.1148](https://doi.org/10.12681/byzsym.1148)

Copyright © 2014, Κατελής ΒΙΓΚΛΑΣ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

ΒΙΓΚΛΑΣ Κ. (2014). ΛΙΝΟΣ Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ, Βυζαντινή Φιλοσοφία Β'. Εκδόσεις Παρουσία, Αθήνα 2013, σσ. 544. ISBN: 978-6652-40-0. *Byzantina Symmeikta*, 23, 377–379. <https://doi.org/10.12681/byzsym.1148>

ΛΙΝΟΣ Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ, *Βυζαντινή Φιλοσοφία Β΄*, Εκδόσεις Παρουσία, Αθήνα 2013, σσ. 544. ISBN: 978-960- 6652-40-0

Έπειτα από την έκδοση το 2002 ενός τόμου με κείμενα και μελέτες για τη Βυζαντινή Φιλοσοφία¹, ο Λίνος Μπενάκης εξέδωσε προσφάτως και έναν δεύτερο αντίστοιχο τόμο. Σε αυτήν την έκδοση αποθησαυρίζεται η ερευνητική και συγγραφική του εργασία της δωδεκαετίας 2002-2013. Επιπλέον, παρουσιάζεται (σσ. 263-396) το κύριο μέρος της διδακτορικής διατριβής του συγγραφέα στα γερμανικά², που παρέμενε αδημοσίευτο, επειδή προϋπέθετε την κριτική έκδοση των ανεκδότων σχολίων του Μιχαήλ Ψελλού στην *Φυσική* του Αριστοτέλη, η οποία πραγματοποιήθηκε από τον ίδιο –«με μεγάλη συγγνωστή καθυστέρηση» (σ. 5)– το 2008³.

Στο βιβλίο αυτό δεν περιέχονται εκδόσεις βυζαντινών φιλοσοφικών κειμένων, όπως στον Α΄ τόμο, αλλά δημοσιεύονται σε ελληνική μετάφραση (σσ. 111-198 και 399-418) οι εκτενείς Εισαγωγές στις κριτικές εκδόσεις των σχολίων στην αριστοτελική *Φυσική* του Ψελλού⁴ και της *Έπιτομής περὶ φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν* του Θεοδώρου Σμυρναίου (υπό έκδοση), οι οποίες στις αρχικές τους δημοσιεύσεις βάσει των προδιαγραφών της σειράς *Βυζαντινοί Φιλόσοφοι* είναι στα γερμανικά και στα αγγλικά αντιστοίχως. Ιδιαίτερη σημασία επίσης αποδίδεται σε άρθρα, ομιλίες και εγκυκλοπαιδικά λήμματα, που ενημερώνουν με έγκυρο τρόπο για την κατάσταση και την πρόοδο της σπουδής της Βυζαντινής Φιλοσοφίας στην εποχή μας.

1. Λ. Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ, *Βυζαντινή Φιλοσοφία. Κείμενα καὶ Μελέτες*, Αθήνα 2002.

2. L. G. BENAKIS, *Studien zu den Aristoteles-Kommentaren des Michael Psellos* (Diss. Köln 1960).

3. *Michael Psellos, Kommentar zur Physik des Aristoteles. Editio princeps. Einleitung-Text-Indices von Linos G. Benakis* [Corpus Philosophorum Medii Aevi. Commentaria in Aristotelem Byzantina 5], Αθήνα 2008.

4. Βλ. προηγούμενη σημείωση

Το έργο διαιρείται σε πέντε τμήματα. Στο πρώτο τμήμα (Επισκοπήσεις, σσ. 11-37) περιλαμβάνονται τρεις εκθέσεις περί των ερευνών σχετικά με τη Βυζαντινή Φιλοσοφία. Στο δεύτερο (Βυζάντιο και Δύση, σσ. 39-58) παρουσιάζονται τρεις επίσης μελέτες: α) για τη λατινική λογοτεχνία στο Βυζάντιο, β) για τον Αριστοτέλη στη Δυτική Ευρώπη, και γ) για τη γνώση των πηγών της Φιλοσοφίας στη Δυτική Ευρώπη από την Αναγέννηση ως τον K. Krumbacher. Στο τρίτο τμήμα (Πλάτων και Αριστοτέλης στο Βυζάντιο, σσ. 59-110) τοποθετούνται έξι κείμενα για την παρουσία και επίδραση του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη στο Βυζάντιο. Στο τέταρτο, και εκτενέστερο όλων, τμήμα (Ειδικά θέματα, σσ. 111-490) έχουμε οκτώ ειδικότερα κείμενα, (ανάμεσα στα οποία και οι ελληνικές μεταφράσεις των εισαγωγών στις σημαντικές εκδόσεις βυζαντινών φιλοσοφικών κειμένων για τις οποίες έγινε ήδη λόγος), μία μελέτη για την απήχηση του Πλήθωνα στη Νεοελληνική σκέψη και έρευνα, μία μελέτη για τον εμβριθή μελετητή του έργου του φιλοσόφου του Μυστρά, Chris Woodhouse, όπως και μία μελέτη για την διδασκαλία της φιλοσοφίας στην Μεγάλη του Γένους Σχολή, με έμφαση στις περιπτώσεις του αντιπάλου του Πλήθωνα, του Γεωργίου Σχολαρίου-Γενναδίου Β΄, και του νεοέλληνα φιλοσόφου Θεοφίλου Κορυδαλλέως. Ακόμη, δεν λείπει εδώ η απόδοση της δέουσας τιμής στον εισηγητή της σπουδής της Βυζαντινής Φιλοσοφίας σε διεθνές επίπεδο και δάσκαλο του Λίνου Μπενάκη, τον Βασίλειο Τατάκη. Στο πέμπτο και τελευταίο τμήμα (Λήμματα σε Λεξικά, σσ. 493-503) εντάσσονται λήμματα σε λεξικά για βυζαντινούς φιλοσόφους (Μιχαήλ Ψελλός, Πλήθων-Γεμιστός, Βησσαρίων, Λέων ο Φιλόσοφος, Γεώργιος Τραπεζούντιος). Το έργο κλείνει με αναλυτικά ευρετήρια ονομάτων (σσ. 505-516), τα περιεχόμενα του Α΄ τόμου της Βυζαντινής Φιλοσοφίας (σσ. 517-520) και αναλυτική εργογραφία (και συμπληρωματική εργογραφία 2002-2013) του συγγραφέα (σσ. 521-534).

Η χρησιμότητα και η αξία του δευτέρου αυτού τόμου μελετών έγκειται αφενός στην ανάδειξη των πολλαπλών όψεων του τομέα της Βυζαντινής Φιλοσοφίας, και αφετέρου στο ότι επιτρέπει να διαφανεί πως τα θέματα με τα οποία καταπιάστηκαν οι Βυζαντινοί Φιλόσοφοι διέπονται από συγκεκριμένες αρχές και χαρακτηρίζονται, παρά την πολυμέρειά τους, από δομική και νοηματική ενότητα και συνοχή. Οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις διακρίνονται για την πιστότητα ως προς τον τρόπο χειρισμού και τον σεβασμό των πηγών. Ακόμη, προκαλεί εντύπωση η βιβλιογραφική ενημέρωση για ένα πεδίο ερευνών, το οποίο την τελευταία πεντηκονταετία έχει γνωρίσει εντυπωσιακή άνθηση, στην οποία βεβαίως έχει συμβάλει ουσιαστικά και ο συγγραφέας του τόμου αυτού.

Συγκρίνοντας τώρα τον Α΄ και τον Β΄ τόμο, διαπιστώνουμε ότι, καθώς ο Α΄ χωρίζεται σε δύο βασικές ενότητες, (α. συστηματικών θεμάτων και β. θεμάτων ιστορίας της φιλοσοφίας), αναμφίβολα περιέχει πιο εξειδικευμένα θέματα, αφορώντας περισσότερους Βυζαντινούς φιλοσόφους και περισσότερες έννοιες. Ο Β΄ τόμος, όμως, αποτελεί συμπλήρωμα του πρώτου, καθώς παρέχει τη δυνατότητα πληροφόρησης για τις νέες εξελίξεις της έρευνας, ενώ ταυτόχρονα επιτρέπει στον μελετητή να σχηματίσει πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη μακρόχρονη πορεία ενασχόλησης του Λίνου Μπενάκη με τον τομέα αυτόν. Επιπλέον ενισχύει την άποψη του συγγραφέα, ότι δεν ήλθε ακόμα η ώρα της συγγραφής ενός νέου εγχειριδίου της Βυζαντινής Φιλοσοφίας, καθώς πολλά ακόμα πρέπει να γίνουν: έκδοση ανεκδότων βυζαντινών φιλοσοφικών κειμένων, μονογραφίες και συγκριτικές μελέτες, κ.α., αλλά, όπως με αισιοδοξία το διατυπώνει ο ίδιος (σ. 26), «είμαστε όμως πολύ κοντά, προχωρούμε με γοργούς ρυθμούς».

ΚΑΤΕΛΗΣ ΒΙΓΚΛΑΣ
Βόλος